

OBRINT CALAIXOS

Aquesta exposició de retrats és una tria personal, feta amb tendresa, enyorança i reconeixement; s'hi barreja l'amistat amb moltes de les persones fotografiades, algunes ja desaparegudes, l'admiració per les que tornen de l'exili, per les que suporten l'exili interior, així com pels joves creadors de l'època de la represa. Tots ells van optar per fer de la resistència cultural, durant el franquisme, una prioritat en les seves vides.

En aquest calidoscopi d'imatges hi ha els personatges que vaig tenir l'oportunitat de fotografiar a la dècada dels 70, al final del franquisme i durant la transició a Catalunya, evidentment no hi són tots, guardo encara molts rostres als calaixos; és una tria, subjectivament honorada, dels personatges que vaig tenir l'oportunitat de fotografiar per a diferents mitjans de comunicació, Serra d'Or, Destino, Triunfo, entre d'altres; són els retrats dels creadors, artistes, pensadors, intel·lectuals i escriptors que varen començar a ser visibles en la premsa de l'època.

Sempre m'ha interessat l'ésser humà i crec que per això em vaig especialitzar en el retrat. Per a mi, un rostre sempre ha estat una incògnita i al mateix temps la porta que et dona l'entrada per desvetllar, a través de la càmera, l'altre. Un somriure, una mirada poden dir moltes coses i l'entorn que envolta la persona fotografiada pot suggerir el que aquella persona és.

Em vénen a la memòria totes les fotografies que no he fet, els personatges que no tinc i també els que, per ser amics, he anat fotografiant durant tota la seva trajectòria personal i artística. Mirant les còpies de contacte cronològicament, veig com van canviant els seus rostres, les seves actituds... i jo també, en la manera i l'estil de mirar.

En moltes d'aquestes fotografies hi ha la proposta de definir-los buscant una determinada escenografia; en d'altres, els que han viscut més, són només els seus rostres, les bones arrugues guanyades a pols els que ens diuen qui són.

És curiós que moltes vegades, la Maria Aurèlia, la Montserrat, em deien: "Necessito fotografies, treu-me guapa", i després, quan triaven, el que volien era reconèixer-se elles mateixes. Quan et diuen: Aquesta, sí que sóc jo!, és el millor triomf per a una retratista.

A vegades, treballant a la premsa no tens el temps necessari per copsar el personatge, de fer-te'l teu, no tens el decorat i la llum apropiades, aleshores comptes amb la intuïció, amb la 'inspiració divina'. Al llarg de la meva professió m'ha anat molt bé haver estudiat teatre, he fet tots els papers de l'auca perquè la persona fotografiada se sentís còmoda, malgrat l'agressió del fet fotogràfic.

La fotografia és un acte de possessió, una vegada has fet el clic, aquella imatge latent saps que és teva, la tens. Quantes vegades he esperat uns dies a revelar per tenir la sorpresa, per trobar-me amb un negatiu impressionat en un moment exacte que no es tornarà a produir mai més!

La meva història personal i professional al final del franquisme i en l'inici de la transició ha estat voler reflectir el que estava passant al meu voltant, intentant que la meva subjectivitat no traspasés mai la ratlla de l'ètica. Tots els creadors, intel·lectuals i artistes tendeixen a agrupar-se per moviments d'estil, de preferències literàries o plàstiques, però jo he intentat en aquesta tria reflectir persones, això sí, totes elles marcades per una dictadura que va escapar molts projectes i moltes esperances.

Als anys 70, quan vaig començar a treballar com a fotògrafa, vaig tenir l'oportunitat de retratar tres generacions, totes elles amb la voluntat de sortir de la nit del franquisme: els intel·lectuals que tornaven de l'exili, els que havien patit l'exili interior i els que iniciaven la represa, la meva generació, els educats en el franquisme.

Em vénen a la memòria moments de les sessions fotogràfiques... la conversa amb Mercè Rodoreda sobre el cultiu de gardènies esperant la seva confiança per deixar-se retratar, el rostre empenyat de Joan Oliver, la solitud de Lola Anglada, la mirada de Miquel Planas, exdeportat de Matthausen (només cal un negatiu per copsar-ne l'angoixa), les ganyotes per fer-me riure de la Montserrat Roig. Són els personatges que a través de la meva professió em van ensenyar a ser millor persona, a creure en la llibertat i a conèixer la cultura i la història del meu país.

La fotografia és passat des del moment que s'impressiona el negatiu, i també és record.

Pilar Aymerich